

227

MARÇ
2014

LA IMPORTÀNCIA DEL PARLAMENT EUROPEU PER A LA CIUTADANIA

Fernando Guirao, Catedràtic Jean Monnet d'Història *ad personam*,
Universitat Pompeu Fabra, Barcelona

Fa cinc anys, en ocasió de les eleccions europees del juny del 2009 i la prevista entrada en vigor del Tractat de Lisboa, explicàvem que el Parlament Europeu adquiriria molta importància en una Europa supranacional. Cinc anys després, constatem que, des de l'estiu del 2009, quan la crisi financera internacional es va convertir en una crisi institucional a la Unió Europea, pràcticament tota l'acció europea s'ha situat fora de l'estructura supranacional amb el protagonisme exclusiu del Consell Europeu i, per tant, dels caps d'Estat i de govern dels Estats membres. Les properes eleccions a l'Eurocambra es celebren en un escenari amb característiques semblants a les anteriors convocatòries però també amb trets propis. Les característiques compartides són conegudes: predomini dels problemes locals en la selecció de candidats i durant les campanyes electorals, un vot que resultarà comprensible només en clau interna, l'alt grau d'abstenció i la presència de populistes euroescèptics i eurofòbics. Segons l'últim Eurobaròmetre, la confiança del conjunt dels europeus en les institucions de la UE va baixar d'un 57% el setembre del 2007, just abans de l'esclat de la crisi, a un 31% avui i, pensem que, a l'última Enquesta Social Europea, l'Eurocambra rep un 3,9 en la confiança dels espanyols. Molts ciutadans identifiquen l'austeritat que practiquen els seus governs amb una imposició europea, essencialment provinent de la Comissió i del Consell. La crisi ha portat una visió clara de les limitacions de la UE i una posició més crítica de què vol dir integració. Totes les enquestes donen a euroescèptics i eurofòbics un increment considerable del vot, però és l'expansió dels eurocrítics -aquells que volen una UE diferent- el què pot portar sorpreses. En una Europa intergovernamental que no segueix el vell mètode comunitari i contrària a més integració, el futur del Parlament Europeu és incert.

L'europeisme simplista ja no té espai electoral. Aquells que explicaven la integració com un destí manifest, com l'inevitable camí cap a una fórmula miraculosa que resoldria tots els nostres problemes, han quedat desacreditats. La idea de que un mercat únic requeria una única moneda –una fal·làcia un milió de vegades repetida entre 1989 i 1992– va obtenir tal suport popular en països tradicionalment inflacionaris, com el nostre, que van descuidar les necessàries adaptacions econòmiques, socials i polítiques. Doncs bé, el 41% dels europeus és avui contrari a l'euro, amb percentatges molt elevats en les poblacions que van rebre la moneda única amb eufòria el 1999: 37% a Espanya, 36% a Itàlia o

42% a Portugal. Molts europeus s'han despertat de sobte del somni europeista de molts dels nostres dirigents i no estan disposats a continuar delegant sobirania sense qüestionar què se'n fa d'aquesta a nivell supranacional i qui controla el seu exercici. Com es traduirà aquesta nova visió a les properes eleccions?

Els analistes han pronosticat un ascens significatiu dels partits contraris a l'actual nivell d'integració i favorables a la renacionalització de polítiques comunes, fins a una cinquena part del total d'escons. Aquesta pujada en les enquestes és, en part, deguda a que fa mesos que les falanges populistes estan en campanya, davant la lentitud mastodòntica dels partits tradicionals. Aquest ascens però ajudarà als grups majoritaris a l'Eurocambra, a la Comissió, als governs i als ciutadans en general a entendre què implica la integració (quins beneficis comporta per a tots plegats) i què implicaria la desintegració (quins costos comportaria per a tots). Necessitem interioritzar la possibilitat de fracàs, de la marxa enrere, del desmembrament de la Unió per a entendre el valor genuí i no pas circumstancial de la Unió, així com la responsabilitat i els sacrificis que se'n deriven de manera individual i col·lectiva.

El concepte d'integració responsable no és un concepte menor. El mateix pot passar amb l'estat de benestar, són els entusiastes irresponsables qui poden portar-nos a un sistema insostenible. La integració no és un procés continu i inevitable, és el resultat de decisions polítiques sobiranes que busquen millorar el compte de resultats dels poders polítics davant dels seus ciutadans. Si no fos així, quin sentit tindria la integració a hores d'ara? No n'hi ha prou amb el discurs de la pau per a sostenir un projecte com a aquest. Necessitem que la UE ens beneficiï a tots plegats. Una guerra entre membres de la Unió no entra en l'horitzó conceptual de les noves generacions que han de donar suport i alè a la integració avui, mentre que l'erosió de drets fonamentals i benestar és evident. El risc principal per a la UE no són els partits xenòfobs sinó la manca de resposta efectiva des de les institucions (de la Unió i dels seus Estats membres de forma combinada) als reptes plantejats avui a les societats europees. Per tant, donat el risc de desintegració, la presència de partits anti-UE podria tenir l'efecte de forçar pactes entre les forces majoritàries al Parlament Europeu, als parlaments nacionals, als parlaments regionals, seguint els models de les grans coalicions de la postguerra europea.

La novetat d'aquestes eleccions resideix en què, segons el Tractat de Lisboa, el Consell Europeu haurà de "tenir en compte els resultats electorals" en la selecció del candidat proposat per a president de la Comissió, el què reforçarà la transcendència política d'aquestes eleccions. Al maig del 2014 decidirem si volem una UE més competitiva però també socialment cohesionada o només fiscalment consolidada; si volem una Europa segura però també respectuosa amb els drets fonamentals dels immigrants, provinguin d'on provinguin; si respectarem el dret de lliure circulació i establiment per a tots o només per als ciutadans més benestants; si aplicarem col·lectivament mesures contra l'especulació financera i una fiscalitat progressiva a les rendes del capital i no només del treball, o bé si la inacció de cada govern s'escudarà en la manca d'acció de la resta; si coordinem la resposta de més de 500 milions de ciutadans als reptes de protecció de dades, energies renovables, seguretat, igualtat de gènere, etc., o continuem actuant com lil·liputencs davant dels Estats Units, la Xina, Rússia o de l'anomenada globalització. Nosaltres decidim.